

Zubní kaz v dětském věku

Definice

Kariézní poškození byť jediného zubu v chrupu u dítěte do **3 let** věku označujeme jako kaz raného dětství, v anglo-americké literatuře pak *Early Childhood Caries /ECC/*, lze nalézt i definici SECC "severe early childhood caries".

Zubní kaz

Infekční onemocnění tvrdých zubních tkání, jehož **příčina je multifaktoriální**. V průměru je kazem raného dětství postiženo 5 až 10 % dětí ve světě. Kariézní postižení chrupu může pro dítě v kojeneckém a batolecím věku představovat závažný zdravotní i psychologický problém.

Kazem postižené zuby mohou vést **k zánětům zubní dřeně, periodontia** a obtížím při kousání. V důsledku bolesti může dítě odmítat pevnou stravu a může dojít až k neprospívání. Zánětlivé komplikace způsobené zubním kazem mohou prostoupit do periapikálních tkání a následně do kosti nebo poškodit vývoj stálého zubu.

Jako první zuby dočasné dentice se prořezávají řezáky kolem 6. až 8. měsíce života dítěte. V tomto období je dítě zcela závislé na péči dospělých, zejména pak matky. Právě matka je ta, kdo péčí o hygienu dutiny ústní dítěte, výběrem vhodné stravy a budováním stravovacích návyků nejvíce ovlivňuje stav chrupu dítěte.

Etiologie

Za hlavní **etiologické faktory** považujeme:

1. **kariogenní mikroorganismy** ve slině;
2. **zkvasitelné sacharidy**, které slouží jako substrát pro mikroorganismy;
3. **měkký zubní plak**, jehož hromadění je způsobenou nedostatečnou zubní hygienou.

Důležitým faktorem v rozvoji kazivého procesu je přenos **kariogenních mikroorganismů**, především *Streptococcus mutans*, z matky (a jiných osob) na dítě. Mezi zlozvyky, které tento proces mohou započít, patří například **olíznutí dudlíku** po jeho znečištění, zjišťováním teploty mléka ochutnáváním, ochutnáváním podávané stravy stejnou lžičkou, kterou je dítě krmeno, líbání na ústa dítěte. Čím dříve dojde k bakteriální kolonizaci dutiny ústní dítěte, tím větší je riziko kariézního poškození.

Kariogenní stravou, bohatou na sacharidy, je např. slazené ochucené mléko, ovocné šťávy a jiné cukrem slazené nápoje. Škodlivé je hlavně jejich podávání v kojenecké láhvi. Obzvláště škodlivé jsou, pokud jsou podávány těsně před spaním a během noci. Během spánku **klesá** produkce slin a tím její schopnost omývat chrup, především horní řezáky, a nemůže se tak projevit jejich neutralizační účinek. Při opakovaném podávání kariogenní stravy přetrvává kyselé prostředí ve slině a měkkém zubním plaku, které vede k **demineralizaci** tvrdých zubních tkání.

Ke kazivosti zubů v batolecím věku může přispívat i časté užívání léků, které jsou podávány ve formě sirupů obsahujících cukr.

Nedostatečná hygiena dutiny ústní vede ke hromadění měkkého zubního plaku, který brání působení fluoridů na chrup. Navíc množství fluoridů v dutině ústní nemusí dosahovat vhodných hodnot vlivem nedostatečného příjmu prostřednictvím fluorizované zubní pasty.

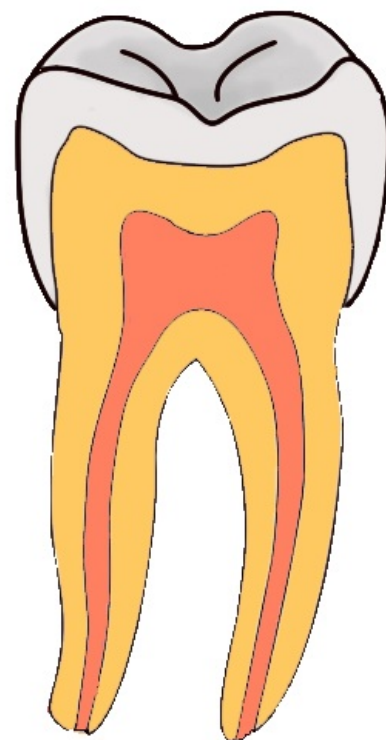
Dalším faktorem, který může podporovat tvorbu zubního kazu je dlouhodobé kojení (mateřské mléko ale není považováno za kariogenní). Po 18 měsíci kojení 4-5 x za noc má malý nutriční význam a slouží jen k uklidnění dítěte.

Prevence

Ihned po prořezání prvních dočasných řezáků je nutno **odstraňovat** měkký zubní plak a zbytky mléka kouskem **gázy** 2x denně, hlavně večer před spaním. Nepatrné množství dětské pasty se opatrně vetře na povrch zubní korunky. Po prořezání molárů by rodiče měli na čištění zubů dítěte používat malý měkký kartáček s fluoridovou pastou. Samozřejmě je, že dítě má svůj vlastní kartáček.

První zubní preventivní prohlídka u zubního lékaře by měla proběhnout do konce 1. roku věku dítěte.

Matka sama by měla velmi pečlivě provádět hygienu ústní, aby nedocházelo k transmisi kariogenních mikroorganismů na dítě. Měla by se vyvarovat i všech výše popsanych zlovyků při péči o dítě.

zubní kaz

Nesmíme mikroorganismům zubního plaku dodávat jejich potravu – cukr nebo škrob. Zamezíme podávání sladkých nápojů nebo mléka před a během spánku dítěte. Kojí-li matka dítě po prvním roce jeho věku, doporučuje se otřít mu po nočním kojení zuby vlhou gázou. Dítě by mělo po prvním roce věku pít z hrnečku, nikoli z lahve a to hlavně minerální vodu nebo neslazený čaj.

Po sladkých nápojích či pokrmeh by měly být alespoň 2 hodiny bez sladkostí, aby mohly **sliny neutralizovat** vzniklé kyselé prostředí. Dále je zapotřebí vyloučit namáčení dudlíku do medu, cukru nebo sirupu.

Ošetření

Vzniku a rozvoji časného dětského kazu můžeme zabránit aktivní spoluprací dětského lékaře s rodiči dítěte (aplikace fluoridových přípravků, pečetění fissur). Rodiče dítěte jsou v jeho batolecím věku zcela zodpovědní za preventivní opatření, která vedou k ochraně před kazem raného dětského věku.

Sanace kazu je náročná pro často obtížnou spolupráci dítěte se zubním lékařem. Při kazivé lézi je třeba zvolit radikální ošetření s mnohočetnými extrakcemi dočasných zubů. Toto ošetření může vést k dlouhodobému negativnímu postoji dítěte k další, byť jen preventivní kontrole v zubní ordinaci.

Odkazy

Související články

- Zubní kaz

Externí odkazy

- Prevence zubního kazu u dětí a mládeže (http://i.pupiq.net/a/e/e/64c/64c/141410/Fluoridy_draft_def_verze.pdf)

Použitá literatura

- LENČOVÁ, E. a Z. BROUKAL. Kaz časného dětství. *Časopis lékařů českých*. 2003, roč. 2003, vol. 7, s. 394-397, ISSN 1803-6597.
- KUKLETOVÁ, M., J. KUKLOVÁ a M. SVOBODOVÁ. Zubní kaz v raném dětství a možnosti jeho prevence. *Praktické zubní lékařství*. 2004, roč. 2004, vol. 5, s. 151-156, ISSN 1213-0613.